

Sundbyberg 2021-10-11

Diarienummer: S2022/02803

Vår referens:

Agneta Söder

agneta.soder@funktionsratt.se

Mottagare:

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

maria.lidstrom@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet Rätt och lätt – ett förbättrat regelverk för VAB SOU 2022:31

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 50 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Funktionsrätt Sveriges allmänna synpunkter

Samhällets stöd till familjer där det finns barn med funktionsnedsättningar har stora brister. Detta konstaterades redan 2011 av Riksrevisionen.¹ Sedan dess ser vi få förbättringar, snarare försämringar. Föräldrar till barn med funktionsnedsättningar och kroniska sjukdomar har sämre fysisk och psykisk hälsa än andra föräldrar. De tvingas ofta gå ner i arbetstid med försämrad ekonomi som följd. Luckor och försämringar i socialförsäkringssystemet samt minskat samhällsstöd påverkar försörjning och livsmöjligheter. Riksrevisionens rapport visar även att kvinnor drabbas hårdare. En tydlig försämring för föräldrar som har barn med funktionsnedsättning de senaste åren är övergången från vårdbidrag till omvårdnadsbidrag. Enligt SVT:s granskning 2019 fick 55 procent

1

<https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskningsrapporter/2011/samordning-av-stod-till-barn-och-unga-med-funktionsnedsattning.html>

av familjerna antingen sänkta eller indragna bidrag efter övergången och 22 procent nekades helt bidrag.² Försämringarna bekräftas också i ISF:s rapport Från vårdbidrag till omvårdnadsbidrag.³

Funktionsrätt Sveriges synpunkter på utredningens förslag

Funktionsrätt Sverige tillstyrker utredningens förslag förutom 8.4, 8.5 och 8.10.

Vi avstyrker alltså följande av utredningens förslag:

- 8.4 Kontaktdagar slopas.
- 8.5 Förmånstiden anpassas till föräldrars och barns behov. Tillfällig föräldrapenning ska lämnas under sammantaget 40 dagar.
- 8.10 Tillfällig föräldrapenning för barn och unga som har fyllt 12 men inte 21 år.

Motivering till varför Funktionsrätt Sveriges avstyrker förslagen

Det finns delar i de här förslagen som är i rätt riktning men ser man förslagen tillsammans menar vi att det innebär försämringar för föräldrar som har barn med funktionsnedsättningar och kroniska sjukdomar.

Vår bedömning är att förslagen sammantaget tenderar att bli mer mainstreamade och passa för alla föräldrar, vilket på ytan kan te sig sympatiskt och mindre byråkratiskt; att det förenklar hanteringen för både föräldrar och Försäkringskassan. Vi tolkar det som att ett övergripande syfte har varit att förenkla regleringen, vilket i vissa aspekter är positivt men bland annat ska bestämmelsen om allvarligt sjukt barn upphävas just i syfte att förenkla regelverket. Det hade varit önskvärt med en fördjupad konsekvensanalys hur förslagen påverkar föräldrar som har barn med funktionsnedsättning och kroniska sjukdomar.

² <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/halland/tusentals-familjer-fick-sankta-bidrag-efter-vardbidragsreform>

³ <https://isf.se/download/18.79119f817da1c348241c6b0/1639385782114/Sammanfattning%20av%20Rapport%202021-10%20Fr%C3%A5n%20v%C3%A5rdbidrag%20till%20omv%C3%A5rdnadsbidrag.pdf>

Hur samverkar de olika förslagen med varandra? En positiv föreslagen förändring är att alla föräldrar som har barn med funktionsnedsättningar och kroniska sjukdom ska kunna ta ut tillfällig föräldrapenning för vård av barn i de fall de till exempel behöver besöka sjukvården med sitt barn eller gå en utbildning om barnets funktionsnedsättning eller sjukdom. Något som idag ingår i kontaktdagar men enbart för de föräldrar som har barn som omfattas av LSS. Samtidigt innebär det att alla föräldrar som behöver ta ledigt med anledning av barnets funktionsnedsättning eller sjukdom måste ta av de nu förslagna 40 dagarna även till den typen av besök och kurser. Då blir det färre dagar kvar för att vabba när barnet är sjukt. Det är inte så att barn med funktionsnedsättningar eller kroniska sjukdomar mer sällan är sjuka än andra barn snarare det motsatta. Många av de här barnen befinner sig i riskgrupp och annan samsjuklighet är vanligt.

I flera av förslagen lutar sig utredningen på statistiskt underlag som motiv att förändra regleringen. Det gäller till exempel utredningens resonemang i det mest genomgripande förslaget om att sänka antalet årsdagar från 120 till 40. Här menar utredningen att det är så få som nyttjar mer än 40 dagar i dagsläget. Under 2021 var det 2,1 procent som behövde nyttja mer än 40 dagar, möjligen med viss påverkan av Covid-19-pandemin, och 2019 var det 1,1 procent. Det framgår inte hur många föräldrar som ansökt men 2021 lämnades tillfällig föräldrapenning för vård av barn för 840 000 barn – och det kan självklart gälla samma barn flera gånger; man kan ha flera barn så siffran för antal föräldrar blir förstås lägre. Men oavsett så innebär 1-2 procent att det säkert är några tusen föräldrar som har behov av mer än 40 dagar.

I det här sammanhanget kan nämnas att utredningen har fått ta del av flera av våra medlemsförbunds synpunkter, och de menar att även 120 dagar är för få dagar för vissa föräldrar.

Vidare resonerar utredningen att det är en så liten andel som har behov av fler än 40 dagar att det i sig inte är motiverat att fundera på andra nivåer, och konstaterar att 120 dagar för de allra flesta är alldeles för generöst. Föräldrar som har barn med funktionsnedsättningar kommer med detta förslag att behöva inkomma med intyg efter 40 dagar för att ha möjlighet att få fler dagar. Man menar att dessa föräldrar rimligen redan har en upprättad läkarkontakt, vilket löser det hela. Med det kategoriska konstaterandet, har utredningen visat på liten förståelse för vilka omständigheter de här föräldrarna lever under, och hur mycket tid

de många gånger behöver lägga på att samordna alla kontakter för sina barn. Och hur många intyg de behöver begära att få (förnyade) varje år, för det behövs intyg för alla insatser (skola, socialförsäkring, hälso- och sjukvård och omsorg).

Det finns ytterligare skäl till att fundera på krav på intyg när det gäller föräldrar som har barn med funktionsnedsättningar. Idag är det många barn som får vänta väldigt länge på en utredning för att få en diagnos. Det kan ta månader, och ibland år. De långa köerna till BUP har varit ett faktum i flera år. Därutöver finns inget krav i skollagen att barnet ska ha en fastställd diagnos för att få stöd, det är barnets behov som är styrande. Vi vet också att flickor får neuropsykiatriska diagnoser senare än pojkar.⁴ Barn som ännu inte fått en diagnos, och det gäller i synnerhet flickor, har samma utsatthet, blir sjuka i samma grad som de som redan diagnosticerats.

Av anförda skäl anser vi att den dramatiska sänkningen från 120 dagar till 40 dagar skulle innebära en försämring för föräldrar som har barn med funktionsnedsättningar och kroniska sjukdomar. Det blir ytterligare sten på börda för de grupper föräldrar som vi representerar. Och precis som Riksrevisionen konstaterade för drygt 10 år sedan tror vi att de här förslagen sammantaget särskilt kommer att påverka mammorna till barn med funktionsnedsättning för det är kvinnorna som i hög grad sköter samordningen och kontakterna kring barnen.

Vi menar därför att man skulle kunna ha behållit de 120 dagar eftersom det rent ekonomiskt inte heller gör någon skillnad utifrån de argument utredningen anför.

Slutligen är vi också kritiska till att sänka åldern från 23 år till 21 år.

Med vänlig hälsning
Funktionsrätt Sverige

Elisabeth Wallenius
Ordförande

⁴ <https://lakartidningen.se/klinik-och-vetenskap-1/artiklar-1/temaartikel/2022/02/symtom-diagnostik-och-forlopp-vid-adhd-hos-flickor-och-kvinnor/>